

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1918 kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Utlåtande, angående vissa pensioner, avsedda att utgå av trafikmedel.

1:o.

I en till riksdagen avlåten, till bankoutskottet hänvisad proposition, nr 22, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till avlidne stationskarlen vid statens järnvägar *Petter Larsson Linds* änka *Anna Lind*, född Jönsson, och makarnas minderåriga dotter *Ester Lind* må av trafikmedel utbetalas pension till ett årligt belopp av 275 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1917 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa.

Angående pension till stationskarlen P. L. Linds änka och dotter.

Till stöd för framställningen åberopas utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 18 januari 1918, däri föredragande departementschefen anfört följande:

»I skrivelse den 12 november 1917 har järnvägsstyrelsen meddelat, att förre stationskarlen *Petter Larsson Linds* änka *Anna Lind*, född Jönsson, hos styrelsen anhållit om pension för sig och sin minderåriga dotter.

Järnvägsstyrelsen.

För egen del har styrelsen anfört följande.

Av ansökningen bifogade handlingar och i övrigt vunna upplysningar inhämtas, att *Lind*, som var född den 22 september 1857, den 1 oktober 1891 erhöi anställning såsom ordinarie stationskarl vid Landskrona—Ängelholms järnväg samt tjänstgjorde därstädes till den 1 januari 1896, då han, samtidigt med statens förvärvande av nämnda järnväg, övergick i statens järnvägars tjänst. *Lind*, som icke varit delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa, inträdde ej heller i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller änke- och pupillkassa. Den 16 juli 1914 åsamkades han under tjänstgöring så svåra skador, att han för framtiden blev oförmögen till tjänst-

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 8 saml. 16 häft. (Nr 19.)

göring, och tillerkändes honom i kontrakt den 31 oktober 1916, förutom gottgörelse för sveda och värk samt lyte, ersättning för hinder i näring, att utgå, efter det hans anställning vid statens järnvägar upphört, med så stort belopp, att detsamma jämte honom jämlikt kungl. brevet angående rätt till fyllnadspension eller pension för vissa tjänstemän vid statens järnvägar den 13 juni 1913 tillkommande pension från nämnda järnvägar motsvarade 992 kronor. Den 11 april 1917 erhöll han avsked från sin befattning vid statens järnvägar samt i enlighet med bestämmelserna i berörda brev en årlig pension av 456 kronor.

Lind avled den 16 juni 1917 och efterlämnade förutom änkan, född den 1 juli 1859, nio barn, varav numera ett minderårigt, nämligen dottern Ester, född den 14 mars 1904. Enligt vad den efter Lind förrättade bouppteckningen givit vid handen, har behållningen i boet uppgått till 1,242 kronor.

Linds arvode vid statens järnvägar har från och med år 1909 utgjort 1,140 kronor, varjämte han åtnjutit hyresbidrag eller fri bostad ävensom beklädnadsersättning samt under de senare åren tillfälligt lönetillägg enligt av riksdagen antagna grunder.

Då genom beslut av Kungl. Maj:t samt 1902 och 1913 års riksdagar pensioner och fyllnadspensioner blivit tillförsäkrade den personal, som vid den s. k. västkust banans inköp övergått i statens järnvägars tjänst och icke tillhör någon pensions inrättning, torde i förekommande fall, då särskilda skäl därtill föreligga, pension jämväl böra beredas änkor och barn efter befattningshavare, tillhörande denna personal. Riksdagen har jämväl lämnat bifall till av Kungl. Maj:t i sådant hänseende till 1903, 1905, 1906, 1911 och 1917 års riksdagar avlätna särskilda propositioner rörande pensioner åt änkor och barn efter nedannämnda vid västkustbanan anställda befattningshavare, nämligen stationskarlen Anders Nilsson, stationsmästaren Per Mårtensson, banvakterna Johannes Nilsson och Jöns Persson, lokomotivmästaren Carl Gustaf Nordström, stationsinspektoren Lars Fredrik Reinhold Schmidt samt lokomotivmästaren Lars Petter Kjessler, vilka från och med den 1 januari 1896 övergått i statens järnvägars tjänst och icke tillhört någon pensionsinrättning.

På grund av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att åt sökanden och hennes minderåriga dotter måtte beredas en årlig pension att utgå från och med den 1 juli 1917 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa. Beträffande pensionens storlek föreslår styrelsen, att densamma måtte i anslutning till de principer, som senast angivits i Kungl. Maj:ts proposition nr 69 till 1917 års riksdag angående pension åt lokomotivmästaren Kjesslers änka, bestämmas till ett årligt belopp av 275 kronor, motsvarande i avrundat tal tjugu procent av 1,368 kronor eller det belopp, varefter sökandens pension skulle enligt stadgandet i § 3 av berörda reglemente hava beräknats, därest hennes man varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa.

Statskontoret. Över järnvägsstyrelsens framställning har statskontoret avgivit infortrat utlåtande av den 22 november 1917. Statskontoret har därvid,

enär beviljande av den föreslagna pensionsförmånen skulle innefatta ett tillämpande av de principer, som följts i föregående liknande fall, tillstyrkt bifall till styrelsens förslag, dock med det tillägg, att pensionsförmånen borde anvisas att utgå av trafikmedel.

Att i förevarande fall bereda pension åt änkan Lind och hennes minderåriga dotter skulle endast innefatta ett tillämpande av de principer, som, på sätt järnvägsstyrelsen i sin skrivelse framhållit, redan blivit av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända. Jag åberopar därvid särskilt vad som anförts i avseende å propositionen nr 9 till 1905 års riksdag angående pension åt avlidne stationsmästaren Per Mårtenssons änka och minderåriga son.

*Departements
chefen.*

Det av järnvägsstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 275 kronor, är jämväl beräknat i överensstämmelse med förut tillämpade grunder eller till tjugu procent av den del av mannen Linds avlöning, som i pensionshänseende skall tagas i betraktande, eller 1,368 kronor.»

Med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet anförts till stöd för ifrågasvarande framställning får utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att till avlidne stationskarlen vid statens järnvägar Petter Larsson Linds änka Anna Lind, född Jönsson, och makarnas minderåriga dotter Ester Lind må av trafikmedel utbetalas pension till ett årligt belopp av 275 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1917 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa.

2:o).

Kungl. Maj:t har vidare i en till riksdagen avlåten, till bankoutskottet likaledes hänvisad proposition, nr 41, föreslagit riksdagen medgiva att förre lokomotivföraren vid statens järnvägar *Joachim Häggström*, vilken jämlikt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar uppbär pension med 1,323 kronor

*Angående
tilläggs-
pension åt f.
lokomotiv-
föraren J.
Häggström.*

för år, må därutöver från och med den 1 januari 1918 under sin återstående livstid åtnjuta en årlig tilläggspension av 294 kronor, att utgå av trafikmedel.

Till stöd för framställningen åberopas utdrag av statsrådsprotokollet över civiläreoden för den 25 januari 1918, däri föredragande departementschefen anfört följande:

»I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har förre lokomotivföraren vid statens järnvägar Joachim Häggström gjort framställning om förhöjning av till honom jämlikt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar utgående pension.

Över nämnda framställning hava sedermera infordrade utlåtanden avgivits av järnvägsstyrelsen den 14 december 1917 och av statskontoret den 14 januari 1918.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Häggström, som är född den 16 mars 1856, varit anställd vid Hudiksvall—Näsvikens järnväg från den 1 maj 1873 till dess nämnda järnväg den 1 oktober 1887 övertagits av statens järnvägar, varefter Häggström övergått i sistnämnda järnvägars tjänst, där han den 1 januari 1890 erhållit ordinarie anställning, samt att Häggström erhållit avsked ur statens järnvägars tjänst från ingången av augusti 1915 med rätt att åtnjuta årlig pension av 1,323 kronor.

Häggström har nu anhållit om fyllnadspension, räknad från tiden för avskedet, med ett belopp, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den pension, som för närvarande utgår till honom, samt det belopp, vartill pensionen skulle uppgått, därest Häggström fått tillgodoräkna sig sin sammanlagda tjänstetid vid den enskilda järnvägen och statens järnvägar.

På grund av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet meddelade 1913 års riksdag bestämmelser angående förbättrade pensionsvillkor för viss personal, som i anledning av statens inköp av enskilda järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst. Riksdagens beslut avsåg endast befattningshavare, som förut tillhört västkustbanan, Malmö—Kontinentens järnväg och Örebro—Köpings järnväg, samt innebar i huvudsak, att vid bestämmandet av pensioner och fyllnadspensioner av statsmedel till nämnda befattningshavare jämväl tjänstår vid respektive enskilda järnvägar enligt vissa grunder skulle få medräknas, något som enligt dittills gällande bestämmelser icke fått ske. Sedermera har riksdagen genom särskilda beslut, med analogt tillämpande av de år 1913 fastställda grunder för fyllnadspension i de då avsedda fallen, beviljat tilläggspensioner åt vissa

befattningshavare, vilka varit anställda vid Hudiksvall—Näsvikens järnväg och sedermera övergått i statens järnvägars tjänst — senast år 1917 åt förre tågmästaren L. G. Andersson och förre lokomotivföraren J. J. Lindblom Blomberg. Beloppet av tilläggspensionen har därvid fastställts till två tredjedelar av skillnaden mellan den respektive befattningshavare jämlikt 1910 års lag — utan tillgodoräknande av hans tjänstetid hos enskild järnväg — tillerkända pensionen, å ena, samt den pension, som enligt samma lag skulle utgå, därest vederbörande finge medräkna nämnda tjänstetid, å andra sidan.

Järnvägsstyrelsen har i sitt förenämnda utlåtande framhållit, att Häggström under sin anställning såsom järnvägstjänsteman förvärvat en så lång tjänstetid, att han, därest å honom finge tillämpas de utav 1913 års riksdag antagna bestämmelser angående förbättrade pensionsvillkor för viss personal, som i anledning av statens inköp av vissa enskilda järnvägar övergått i statens järnvägars tjänst, skulle komma i åtnjutande av en fyllnadspension, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan det honom efter hans tjänstårsberäkning såsom ordinarie tjänsteman vid statens järnvägar tillkommande pensionsbeloppet och beloppet av den jämlikt pensionslagen den 4 juli 1910 till lokomotivförare utgående högsta pension. För Häggström uppginge denna skillnad till 441 kronor. Då det syntes styrelsen skäligt, att jämväl Häggström bereddes motsvarande förmåner, som tillerkänts berörda personal, har styrelsen, under åberopande av att riksdagen förut på förenämnda grunder i liknande fall beviljat tilläggspensioner, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Häggström må, räknat från ingången av år 1918, under sin återstående livstid av trafikmedel uppbära, utöver den pension av 1,323 kronor, som utgår till Häggström jämlikt lagen den 4 juli 1910, en årlig tilläggspension av 294 kronor.

Järnvägsstyrelsen.

Statskontoret har för sin del tillstyrkt järnvägsstyrelsens förenämnda framställning. *Statskontoret.*

Under erinran att järnvägsstyrelsens förevarande förslag står i överensstämmelse med vad vid flere föregående tillfällen av riksdagen godkänts, har departementschefen gjort förevarande hemställan.

Utskottet, som på de i statsrådsprotokollet anförda skäl funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

Utskottet

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 41 må av riksdagen bifallas.

3:o).

Angående
understöd åt
f. städerskan
Kristina
Holmgren.

I en inom andra kammaren av herr *Eriksson* i Stockholm väckt, till bankoutskottet remitterad motion, nr 141, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att till f. d. städerskan vid Stockholms norra station änkefru *Kristina Holmgren* må under hennes återstående livstid av trafikmedel utgå ett understöd från och med år 1918 av 500 kronor årligen.»

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 6 till innevarande års riksdag föreslås, att riksdagen måtte medgiva utbetalande av årligt understöd åt bland andra förra städerskan vid telegrafverket *Märta Söderlund* i Söderhamn. Detta Kungl. Maj:ts förslag ger mig mod att hos riksdagen hemställa om beslutande av understöd åt en f. d. tjänstehavare i motsvarande tjänsteställning vid statens järnvägar, nämligen städerskan vid Stockholms norra station änkefru *Kristina Holmgren*.

Änkefru *Holmgren* har varit anställd såsom städerska vid nämnda station sedan år 1881. Denna sin anställning, för vilken hon under det senaste tiotalet år åtnjutit en avlöning av 60 kronor per månad, har hon under slutet av föregående år på grund av sjuklighet och ålderdom måst lämna. Då hon är medellös och saknar anhöriga, som kunna giva henne hjälp, har hon måst vända sig till sin arbetsgivare med bön om understöd. Den 25 sistlidne augusti har hon nämligen till kungl. järnvägsstyrelsen ingivit en skrivelse av följande innehåll:

»Stående inför ålderdom, sjukdom och medellöshet, ber jag härmed vördsamt inför kungl. styrelsen få framlägga mina bekymmer.

Under 36 år har jag innehaft befattning såsom rumstäderska vid Stockholms Norra station. För detta arbete har jag under de senare åren åtnjutit en avlöning av 60 kronor i månaden, under den första anställningstiden dock mindre. På grund av att jag beretts tillfälle att såsom bostad av statens järnvägar få förhyra ett enkelrum, har det varit mig möjligt att på denna avlöning nödortfigt draga mig fram. Nu har emellertid sjukdom hindrat mig från att uppehålla den syssla, varpå jag existerat. Efter att under några av de senare tre à fyra åren med hjälp av vänliga medmänniskor kunnat sköta befattningen, varvid jag givetvis för denna hjälp fått avstå en del av månadsavlöningen, har jag under viss del av detta år icke alls kunnat, ens med hjälp, utföra arbetet, utan har vikarie måst anlitas, varvid denne givetvis ägt att uppbära hela avlöningen. Som jag fyllt 68 år känner jag att det endast är en tidsfråga, när permanent arbetsförmåga inträder, och då jag icke äger anhöriga, av vilka understöd kan erhållas, icke heller äger några sparade tillgångar, som kunna trygga min ålderdom, samt icke enligt gällande bestämmelser kan erhålla sjukavlöning från statens järnvägar, emotser jag med ångest inträdandet av en sådan situation. Det är därför jag på detta sätt vidtager den enda åtgärd, som står mig till buds, nämligen att i denna min brydsamma ställning vädja till kungl. styrelsen om hjälp.

Ehuru jag icke varit anställd vare sig såsom ordinarie eller extra ordinarie befattningshavare, anser jag dock att det bör tagas hänsyn till den faktiskt föreliggande omständigheten, att jag under 36 år utfört ett arbete vid statens järnvägar, av vilket jag uteslutande haft min utkomst. Det förefaller mig även vara riktigt, om statens järnvägar på något sätt sörjer för även de minsta av sina befattningshavare, så att de efter så lång tids anställning icke behöva falla den allmänna fattigvården till last.

På grund av vad jag anfört, hemställer jag vördsamt, att kungl. styrelsen måtte bereda mig något understöd, så att jag vid oförmåga att förrätta min tjänst må under min återstående levnad erhålla en nödortftig bärgning.»

Kungl. Järnvägsstyrelsen infortrade med anledning av denna skrivelse yttrande från distriktförvaltningen i I:a distriktet, som den 20 oktober 1917 avgav följande yttrande:

»Sökanden, som sedan år 1881 varit anställd som rumstäderska vid statens järnvägar och därunder på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utfört henne förelagt arbete, är numera, enligt vad bilagda läkareintyg giver vid handen, på grund av ålderdom och sjukdom urständssatt att vidare kunna bidra till sin försörjning. På grund härav och då sökanden befinner sig i torftiga omständigheter, anser sig distriktsförvaltningen böra hemställa, att kungl. styrelsen ville söka utverka understöd med belopp, som kan finnas skäligt, att utgå sedan sökanden lämnat sitt arbete vid statens järnvägar.

Frejdebetyg intyg om medellöshet ävensom uppgift å sökandens inkomster från statens järnvägar under de senare åren bifogas.»

Med anledning av den inkomna skrivelsen och distriktsförvaltningens häröver avgivna yttrande ingick kungl. järnvägsstyrelsen den 31 oktober 1917 till Kungl. Maj:t med en framställning av följande innehåll:

»Uti en till järnvägsstyrelsen inkommen skrift har städerskan vid Stockholms norra station Kristina Holmgren — med förmälan att hon under 36 år innehaft anställning såsom rumstäderska vid nämnda station, samt att hon, som nu vore 68 år gammal, på grund av sjukdom varit under viss del av innevarande år oförmögen att arbeta — anhållit, att något understöd måtte beredas henne, så att hon, då hon till följd av oförmåga att vidare sköta sina sysslor måste avgå ur statens järnvägars tjänst, måtte under sin återstående levnad erhålla nödortftig bärgning.

Enligt vad vederbörande befäl meddelat, har sökanden allt sedan år 1881 varit anställd vid statens järnvägar i ovan angivna egenskap samt därunder på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utfört det henne förelagda arbetet. Såsom framgår av bilagda intyg är hon född den 7 april 1849, lider av kroniskt bensår å båda benen och är till följd därav och på grund av nedsatta kroppskrafter oförmögen att med arbete bidra till sitt uppehälle, varjämte hon saknar medel till sin försörjning.

På grund av det anförda anser styrelsen det vara med billighet överensstämmande, att något understöd beredes sökanden, vilken, då hon icke kunnat vinna ordinarie anställning, icke kunnat förvärva rätt till pension från statens järnvägar.

Styrelsen hemställer fördenskull i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med vad förut i liknande fall ägt rum, i nåder bemyndiga styrelsen att till sökanden, efter det hennes anställning vid statens järnvägar upphört, av trafikmedel utbetala en gratifikation av etthundrafemtio (150) kronor.»

Genom nådigt brev av den 16 november 1917 har Kungl. Maj:t meddelat kungl. järnvägsstyrelsen, att dess framställning bifallits, och har, sedan änkefru Holmgren den 1 sistlidne oktober lämnat sin anställning, beloppet sedermera till henne utbetalts.

Uppenbart är emellertid, att då det här gäller en person som är 68 år gammal och som därtill är sjuklig samt i saknad av tillgångar, dessa 150 kronor icke kunna räcka för att hålla nöden borta. Icke ens om detta belopp utbetalades årligen vore det tillräckligt. Det synes dock som man borde taga hänsyn till den faktiskt föreliggande omständigheten, att hon under den långa tiden av 36 år vid en statens institution innehåft en anställning, på vilken hon existerat. Jag anser det därför vara en statens plikt att sörja för att hon under sina återstående levnadsdagar kan finna en nödortftig bärgning.

Vad beträffar det belopp, som härför skulle erfordras, skulle man måhända anse att det av mig till en början här ovan anförda fallet skulle vara normerande. Emellertid synes det mig som om man borde taga hänsyn till att i nyssnämnda fall den till understöd föreslagna personen är boende på en ort, som i dyrhetskänseende är betydligt billigare än Stockholm. Jag anser därför att beloppet av understöd till änkefru Holmgren icke bör sättas lägre än till 500 kronor per år.»

Utskottet

Av utredningen i ärendet framgår, att änkan Holmgren under en tid av omkring 36 år haft anställning såsom rumstäderska vid Stockholms norra station och att hon, som uppnått en ålder av 68 år, förliden höst på grund av sjukdom lämnat sin berörda anställning, av vilken hon de sista tio åren haft en inkomst av 60 kronor i månaden. Med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst rörande änkan Holmgren och hennes verksamhet i statens järnvägars tjänst anser utskottet i likhet med motionären, att något understöd av statsmedel bör beredas henne under hennes återstående livstid. Beträffande beloppet av detta vill utskottet erinra, att i fråga om den av motionären omförmälda förra städerskan vid telegrafverket Märta Söderlund utskottet funnit sig böra tillstyrka ett årligt understöd av 400 kronor och synes även i här förevarande full enahanda belopp få anses vara skäligt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att till f. d. städerskan vid Stockholms norra station änkan Kristina Holmgren må från och med år 1918 under hennes återstående livstid av trafikmedel utgå ett understöd av fyra hundra kronor årligen.

Stockholm den 28 februari 1918.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Reservation

av herr *Kristensson*, som ansett, att utskottets yttrande och hemställen bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till den långa tid av 36 år, som änkan Holmgren varit anställd i järnvägens tjänst samt med beaktande av de avlöningsförmåner, som till henne utgått, synes det av motionären ifrågasatta understödsbeloppet 500 kronor vara väl avvägt efter de principer, som i allmänhet pläga läggas till grund vid beräkning av understödsbelopp i med detta jämförliga fall.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion, må medgiva, att till f. d. städerskan vid Stockholms norra station änkan *Kristina Holmgren* må från och med år 1918 under hennes återstående livstid av trafikmedel utgå ett understöd av femhundra kronor årligen»;

samt

av herrar *Wickman*, *Berg* i Munkfors, *Borg* och *Edbom*, vilka instämt med herr *Kristensson*.